KOUKÁTKO 3

XXXII. národní přehlídka amatérského divadla pro děti Rakovník 2013

Klidně můžou křičet

■ Kroměřížský soubor Říše loutek byl dnes na Popelce poprvé a přivezl nám pohádku O Červené karkulce. Režisér a herec v jedné osobě Jiří Lisý bezprostředně po představení doufá, že se sem za rok budou moci vrátit a ochotně se nechává ukrást pro rozhovor – prý, aby nemusel uklízet kulisy.

Vaše vystoupení stojí výsloveně na interakci s dětmi. Schopnost improvizovat pro vás musí být naprosto zásadní?

Bez improvizace by to vůbec nešlo. Nemůžeme ošidit ani půltého diváka, když už nám něco nabídne! Například si vyberu dívenku, ale ona se přihlásí ještě jedna. A teď dilema, kterou vzít. Já musím přece vzít obě. To bych jí zklamal, tomu děcku se to vryje do podvědomí. Ty holky pak byly v tranzu, seděly, nemluvily, ale svítily na ně reflektory a byly šťastné. Takže občas je to dřina, to člověk musí opravdu milovat divadlo a hlavně milovat ty děti. To se nedá přesvědčivě nahrát, že někoho máte rád.

Nepředvídatelných situací se očividně nebojíte...

V Chrudimi jsme hráli pohádku O čarovném klobouku a barevném míči od Pavla Vašíčka, to je hra, při které děti představení přímo tvoří. Jsou na jevišti s námi, v té Chrudimi jich tam mohlo být tak patnáct a asi v polovině představení z ničeho nic přišel maličkej chlapeček, zatahal mě za kalhoty a povídá: „Jirko, mně se chce čůrat!" To si neumíte představit, co to udělalo se sálem, najednou ticho. Absolutní ticho. A co s tím? V tom je to úžasné kouzlo a možnosti improvizace – zastavil jsem vystoupení a šli jsme všichni čůrat. Pak se děti vrátily, představení fungovalo dál a obrovský aplaus, standing ovations. A vždycky se najde něco takového, na každém vystoupení.

Mně se dnes zatajil dech, když vás děti osočily, že deštník není strom, ale deštník.

No a co? To je v pořádku! To dítě to vidí a na mně je, jestli to přijmu. Nejhorší by bylo, kdybych to přešel, to bych mu už nikdy nemohl říct: Ty jsi můj kolega. Když mu na začátku řeknu, že s ním chci hrát, že chci, aby byl herec a můj kolega, tak se to dítě dostane do úplně jiné sféry. Když už to první odvážlivec jednou řekne, že je to deštník, tak ti kteří se boji promluvit se přidají, protože se zasmáli, tak si řeknou, že to taky zkusí. To už se dá přejít, protože jednou už to vysvětlený bylo – jaké semínko jsem našel, takový mi vyrostl strom, a je to strom deštník. A tím je to v pořádku.

Líbilo se mi, že jste umravnil učitelku, co umravňovala dítě ať se neprojevuje...

To je naprostý nešvar. Na nás, na hercích je, jak si to ukočírujeme a jestli si zajistíme klid. A když tam dám dramatickou pauzu, přestanu hrát, nebo začnu mluvit potichu, tak se všichni zklidní, aby slyšeli. To je na mně. Ale jestliže mi tam učitelka začne napomínat děti ať jsou potichu, tak mi tím kazí představení. Kazí přirozený projev toho dítěte, které si chce hrát a já mu to dovolil. To je blbost. Klidně můžou křičet, já chci, aby ty děcka řvaly, aby se uvolnily. My máme úspěch hlavně kvůli tomu, že jsou spontánní. Nemanipulujeme s nimi, my jdeme malinko za nimi. Děti jdou dopředu, protože ony celou dobu ví. Necháváme jim prostor aby řekly, jak ta pohádka pokračuje, o čem to bude dál, a pokud nevíme, co se situací, že tam není les, no, tak si ho vysázíme.

Na prvním představení se vám rozplakala holčička, to muselo být nepříjemné.

Úžasně nám nahrála. Já jsem byl hrozně nadšen, že se to stalo. Tam mělo dojít k sežrání babičky a ta holčička to prostě nechtěla vidět a začala plakat. A tím nám zlegalizovala naše kouzlo. Povídala, že to nechce, tak jsem mohl odpovědět: Já ti děkuji, ano, neuděláme to. Ona nebrečela, protože by se jí něco nezdálo na té hře, nebo si to alespoň myslím. Nechtěla, aby bylo vidět, jak je babička sežraná. Ono se to stane, ono se to musí stát, ta pohádka je na tom postavená, ale záleží na tom jak.

Jak u vás funguje režie, velíte vy, nebo všichni spolupracujete?

Spolupracujeme, všechno je to o dialogu. Na divadle neexistuje, aby někdo řekl něco špatně nebo nějakou hloupost. Je to prostě brainstorming, dáte všechno na jednu hromadu a pak z toho vybíráte, ale nejde říct něco špatně. Každý má právo cokoli říct, ale už ne cokoli udělat, koncepci musí někdo držet, uhlídat dějovou linku. Hrozně důležité pro mě je, abychom se na jevišti slyšeli. Nejen, abychom byli slyšet, to je samozřejmé, ale musíme se poslouchat vzájemně, pořád být v dialogu. Nechci, aby moji kolegové něco hráli, to nemá cenu, nechci, abychom děckám něco nalhávali, to je blbost. Hrej tak, že to budeš ty. Proto se jmenujeme Petr a Jirka, stejně jako v civilu.

Neláká vás divadlo pro dospělé?

Myslím, že jednou k tomu bude muset dojít, ale zatím nechceme, teď s ničím neexperimentujeme. V tuhle chvíli chceme hrát jen pro děti. Když to rozbalíme a já se koukám do toho hlediště, to vás tak neskutečně nabíjí! Ty oči dětí, to jsou takový reflektory...to se nedá ničím nahradit. Mám pocit, že mě to pořád omlazuje, i když vlasy už mi z toho asi nenarostou.

Ráchel Duchková

Zahrajme si Karkulku

■ Divadlo je dialog. Dialog mezi jevištěm a hledištěm. Naneštěstí občas na to divadelníci zapomínají a jen předvádějí, co si nacvičili. Naštěstí ale dnes se nic takového nestalo. Červená karkulka v podání Říše loutek Kroměříž byla dokonalým dialogem, v němž děti byly rovnocennými partnery herců a spolutvůrci představení. Účinkující je jako „kolegy" nejen oslovovali, ale tak s nimi i jednali.

Inscenace je postavena na kombinaci iluzivního a antiiluzivního principu. Antiiluzivní rovina je realizována prostřednictvím dvou klaunů vypravěčů (a částečně jejich parťačkou), kteří v principu „divadla na divadle" iniciují a řídí průběh samotné pohádky a obstarávají komunikaci s dětmi. Jejich klaunství není pouze vnější kostýmní maskou, ale jde ze situace – proto červené nosy by ani nebyly zapotřebí. Herci pracují s improvizací a dovedou reagovat na nečekané podněty z jeviště, ale vše evidentně stojí na velmi pevných a dobře vymyšlených základech.

Iluzivně je vyprávěn samotný děj pohádky pomocí loutek a masek, které doplňuje i funkční a esteticky jednotné scénografické řešení prostoru.

Zmiňované dva principy se velmi pěkně doplňují – nicméně herci by si měli dávat pozor na to, aby sekvence, kdy je v hlavní roli loutka, dostatečně akcentovali a nešli přes ni. Týká se to např. pasáží, kdy je loutka na zadním paravánu ve zmenšené perspektivě. Jde o velmi pěkný nápad a je na škodu, když ho herec přejde bez náznaku hereckého komentáře nebo když dokonce pozornost odvádí na sebe. Krom toho, klaunská rovina je velmi zajímavá pro starší děti, ale čím jsou diváci menší, tím více je zajímá průběh příběhu a ne vynalézavost, jakým je dávkován.

Inscenace je „prošpikována" zajímavými nápady, jako je např. etuda s „karkulkou" – čepečkem, „sázení lesa", práce s loutkovou perspektivou, divadelní zkratkou vyřešené sežrání babičky. V porovnání s tím se samotný závěr pohádky (vysvobození babičky s Karkulkou a utopení vlka) zdá méně vynalézavé, což je trochu škoda.

Podtrženo sečteno, i přes jakékoliv drobné výhrady je toto představení velmi cenné především díky na začátku zmiňované inteligentní komunikaci s dětským divákem. V době, kdy jsou děti hojně vystavovány pouze pasivnímu tupému konzumování pohádek na TV obrazovkách je velmi chvályhodné, když se jim někdo pokusí příběh vyprávět formou dialogu. A za to kroměřížským velký dík.

Kateřina Baranowská

Fimfárum

■ Mladý, sympatický soubor TY-JÁ-TR/NAČERNO odehrál na letošní Popelce adaptaci Werichovy pohádky Fimfárum.

I když je mi jasné, že přenos Werichových pohádek na jeviště není pro tvůrce nejjednodušším úkolem, musím bohužel konstatovat, že celkový výsledek pražského souboru působí nejednoznačně. Inscenace pracuje v několika plánech – tím hlavním je (nebo by měl být) příběh Fimfára; kromě něho je dalším svébytným plánem komentář reprodukovaný prostřednictvím „kramářské písně", která celý hlavní příběh provází, začíná ho i končí.

Ve výčtu plánů inscenace však hlavní pozornost na sebe strhává příběh Pasáčka a Husopasky (interpretů zmíněné písně), respektive jejich zvířecího doprovodu. Pásmo ovcí a hus je nejvynalézavější, s výrazným divadelním názorem, nese největší zábavu divákům, a zcela zřetelně i samotným představitelům domácí zvířeny. Bohužel však nápady jsou někde v polovině vyčerpány a další, novou, překvapivou hodnotu nepřinášejí.

K tomu, že jednotlivé plány inscenace nemají vyvážené proporce, že jakoby není rozhodnuto, který z nich je důležitější, přispívá i komplikované scénografické řešení. Po krátkém, lapidárním dějovém výseku následuje vždy přestavba, která je pocitově minimálně stejně dlouhá jako předcházející výstup, nicméně ve výsledku působí jen jako popis prostředí, jinou funkci nemá. A jestliže samotný příběh o fimfáru není dostatečně výrazně akcentován, má sled jednotlivých výstupů pravidelně prostříhaný přestavbami k monotónnosti směřující rytmus.

Při vší zábavnosti představení je mi líto, že potenciál, který v inscenaci, v jejích tvůrcích i v souboru samotném bezesporu je, není dostatečně využit.

Kateřina Fixová

Dnes má Radar 270 členů

■ S pohádkou Jana Wericha Fimfárum přijeli do Rakovníka protagonisté pražského souboru TY-JÁ-TR, který je součástí neuvěřitelné komunity ukrývající se pod křídly divadla Radar. Po rozborovém semináři jsem získal pro rozhovor režiséra Luďka Horkého.

Jsi vlastně první režisér, s kterým mluvím po rozborovém semináři. Co tedy říkáš na hodnocení poroty?

Ve svém životě jsem zažil již mnohem bouřlivější hodnocení. Bylo to vtipné, bylo to kritické, nevím, co víc bych k tomu mohl říci. Je to složité. S naším souborem jezdíme už mnoho let, Popelky se zúčastňuji pravidelně. Někdy se souborem, někdy jsem v porotě nebo pracuji s dětmi v semináři. Hodně lidí, co dnes mluvili za porotcovským stolem, dobře znám. Proto jsem rád, že nemají problém mi říci, co všechno se jim nelíbilo a proč. Slyšel jsem to docela rád a myslím si, že v mnoha případech měli pravdu.

S jakými pocity tedy jejich hodnocení přijímáš?

Jednoznačně pozitivně. Vždyť tam byla fůra srandy. Už na rozborovém semináři jsem říkal, že vlastně děláme jedno představení za druhým. Představení, které dnes diváci viděli, jsme však dělali v trošku jiném režimu. Byla to interní záležitost Radaru, při které si každý soubor nacvičil jednu pohádku z Fimfára po svém. Bylo to pole na jednu stranu vhodné pro to víc se uvolnit, na druhou stranu však i pro to něco odbýt. Nějak tak to vzniklo.

Ale dostali jste se s touto hrou až na národní přehlídku.

Máme rádi Honzu Julínka ze Slavičína, máme rádi slivovici, která se pálí na Valašsku a máme rádi slavičínskou přehlídku Valašské kŕoví. Honza nás vždycky láká, abychom s něčím přijeli. My jsme však patrioti, kteří nechtějí opustit Divadelní Třísku a s inscenacemi, které mají opustit třináctou komnatu divadla Radar, jezdíme právě na tuto přehlídku. Domluvili jsme se tedy s Honzou Julínkem, že přijedeme s nesoutěžním představením. Že přijedeme s Fimfárem, zahrajeme si a popijeme. Muselo to být příšerné představení, protože někteří herci nemohli a bylo několik záskoků. Přesto se nějakým způsobem stalo, že jsme získali doporučení na Popelku. Dali jsme si tedy soustředění a představení dali trochu dohromady, z gruntu jsme to ovšem nepředělávali.

Pokaždé, když přijedete s nějakým souborem z Radaru, vidíme v Rakovníku víceméně úspěšné představení. Jak vlastně Radar vznikl?

Radar je určitá budova v Praze. Modlitebna Československé církve husitské, která je dodnes funkční. Jedná se dokonce o fakultní kostel husitské teologické fakulty, který je postavený na půdorysu kříže. V jednom rameni je již zmíněná bývalá modlitebna, kde je dnes centrum dramatické výchovy a divadélko, které se jmenuje Radar. Název vznikl v sedmdesátých letech a vymyslel jej Josef Laufer, který tam působil se svou taneční skupinou v době, kdy studoval DAMU.

A vaše divadlo?

Náš soubor, který se jmenuje Ty-já-tr vznikl v divadelní sezóně 1988–89 a založila jej Radka Tesárková. Ta v několika skupinách působí dodnes. Tehdy to byl větší „dramaťák". Po třech

letech, když Radka získala Divadelní shluk Do vejvrtky, se rozšířil. V Rakovníku hrál například inscenaci Manon Lescaut aneb výpisky z Nezvala nebo pohádku Mlhou za štěstím. Tam jsem tehdy ještě hrál, to bylo dost mizerné. Radka mě a Lucii Novotnou posléze ukecala, abychom jí s tím pomáhali. Soubor se tedy zhruba v roce 1993 rozrostl. Místo dvaceti dětí do patnácti let zde bylo najednou pětašedesát dětí v několika dramatických kroužcích. Dnes je zde dvě stě sedmdesát členů od čtyř do pětatřiceti let, kteří jsou rozdělení v nejrůznějších podskupinách a menších souborech.

Přijde mi, že Radar je svým způsobem fenomén…

Myslím si, že je. V dobrém i ve zlém.

Ve zlém?

Moc věcí se předpokládá, řada lidí navzájem o sobě spoustu věcí předpokládá a míň už se to občas zažívá. Když je něco součástí celku, který již dlouho funguje a má nějakou pověst, k některým věcem to zavazuje a zároveň se může stát, že některé věci to člověku předestírá již předem připravené. Není nutné o ně bojovat. Dříve jsme například dělali v Radaru velké brigády. Strašně jsme si vážili toho, že uprostřed Prahy máme divadlo. Vlastně už to dnes nemohu nikomu ani zazlívat, že je to považováno za úplnou samozřejmost. Vždyť v té situaci vyrůstali od čtyř let. Takových případů bych pochopitelně mohl přinést víc. Je to pochopitelně vývoj. Jsem už na poměry Radaru stařec a asi bych se s tím měl smířit. Čím je člověk starší, tím je úzkoprsejší a má pocit, že když má nějaké věci ozkoušené, že to tak prostě musí být, protože to má několikrát ověřené. Samozřejmě se může zatraceně mýlit.

Honza Švácha

PROGRAM:

Pátek 8. listopadu 2013

09.00 – 09.40 hodin
DS Jitřenka Ostrava / Petr Spurný na motivy klasické pohádky
Perníková chaloupka

11.00 – 11.40 hodin
Divadýlko na dlani Mladá Boleslav / Petr Matoušek
Tam na své pouti pozdravujte zemi

19.00 – 19.50 hodin
HOP-HOP Ostrov / Z. Bezděková, I. Konývková
Tak tohle je naše Leni?!

Pavlína Schejbalová a její dětský seminář

Oříšku, naveď mě správným směrem

Lískové oříšky. Pokud na ně zrovna nemáte neodolatelnou chuť, existuje spousta způsobů, jak je využít. Ten nejsvéráznější měla Popelka, když si od každého nechala splnit jedno přání. Nejenže díky nim s přehledem zvládla plesovou sezónu, ale také si pak vzala nejžádanějšího chlapa v okolí. Jak by ale vše dopadlo, kdyby z jednoho oříšku rovnou vypadl princ připravený se ženit? Byl by onen dobrý konec opravdu tak dobrý? Vsadím se, že ačkoliv byla Popelka skromná slečna, nevážila by si svého štěstí tolik, jako když ještě před tím musela podstoupit, co podstoupila. Oříšky byly chytré. Věděly, že musí dívce napomoct a ukázat jí správnou cestu. Kdyby ji rovnou přenesly k cíli, moc by Popelce nepomohly. Zaprvé by se nevyhnuly osudu dodržujícímu přísloví: „Lehce nabyl, lehce pozbyl" a za druhé by dívku ušetřily pocitu štěstí, tolik silnému právě díky tomu, kolik si toho ještě musela vytrpět. Čím víc hořkého sníme, tím je pak pro nás dort sladší. A i když občas najdeme oříšek, jenž nám splní nějaké přání, nikdy nás nepřenese na konec cesty. Jen nás lépe nasměruje, což stačí. Copak bychom si štěstí zasloužili, kdybychom si k němu neuměli dojít? Jakmile bychom jej vzali do ruky, nikdy bychom doopravdy šťastni nebyli. Hryzal by nás jeho strážce – svědomí – že jsme ho nezískali právem. A proto nikdy po oříšku nechtějte, aby vás ke štěstí přivedl zkratkou, ty totiž neexistují. Jen směry.

Jirka Štraub

Místo hračky rýmovačky

Díky hercům z Kroměříže
po včerejšku děti ví, že

hlediště není hercům cizí
a chuť hrát si jim nevymizí.

Zdařily se TY-JÁ-TRu z Prahy
jejich komediální snahy,

všem dospělákům bylo milo,
že Fimfárum je pobavilo.

-rad-

VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD

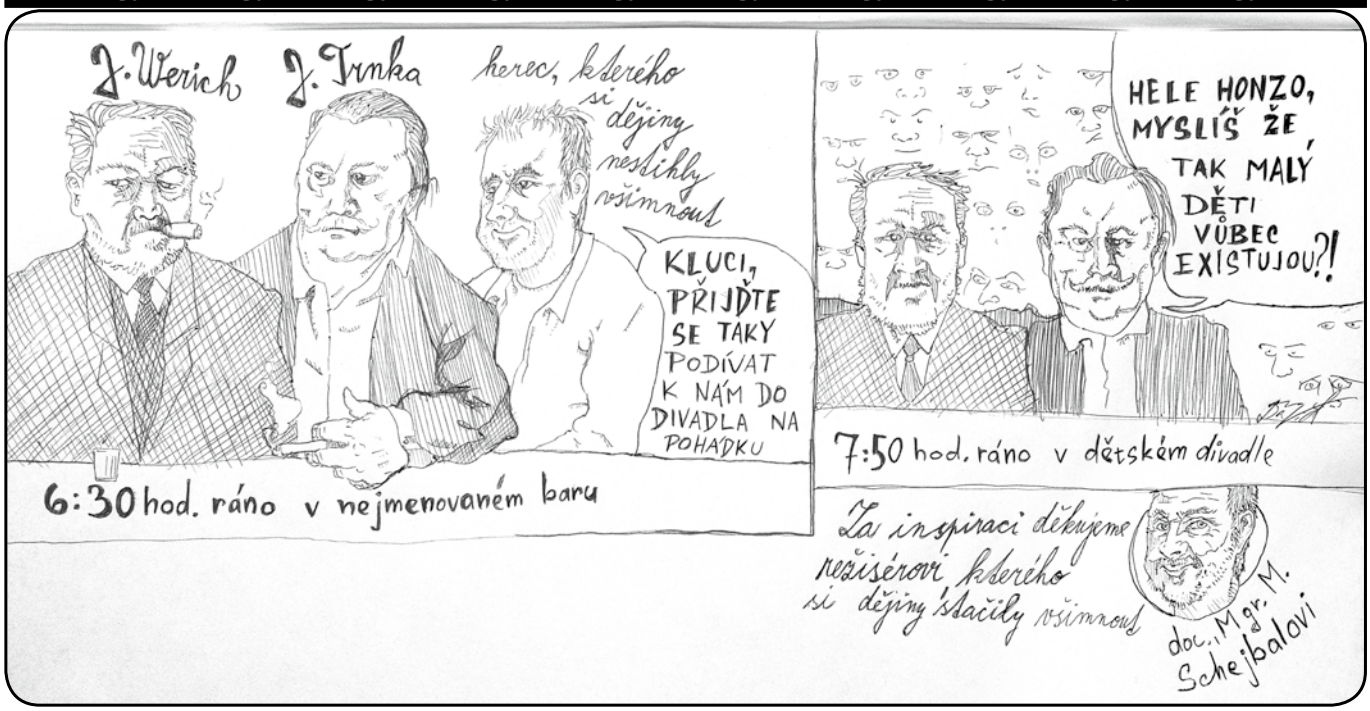

■ Redakce Zpravodaje ■ píší Honza Švácha, mladá intelektuálka Ráchel Duchková a kovový poeta Jirka Štraub ■ fotí Ivo Mičkal ■ ilustruje David Daenemark ■ ostřížím korektorským zrakem nad nimi bdí Lída Strejcová ■ na papír zkušeně vkládá Pavla Zimmermannová.

TOTO 3. ČÍSLO VYŠLO 8. LISTOPADU 2013